

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

Maliyyə Hesabatları

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il

Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə

MÜNDƏRİCAT

MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	4
Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat.....	5
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	7
Maliyyə hesabatlarına dair qeydlər	8-43

**MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatında (hesabatın 1-ci səhifəsi) göstərilmiş auditorun rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzi (bundan sonra "Mərkəz") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Rəhbərlik Mərkəzin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqi və məqsəduyğun qərarların və mülahizələrin qəbul edilməsi;
- Maliyyə hesabatlarının MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğunluğunun bəyan edilməsi və əgər bu standartlardan əhəmiyyətli kənarlaşmalar varsa, bu halların maliyyə hesabatlarında açıqlanması və izah edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarının tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Mərkəzin normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Mərkəzin daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Mərkəzin maliyyə hesabatlarının MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Azərbaycan Respublikasında qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Mərkəzin aktivlərinin qorunmasının təmin edilməsi və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatları Mərkəzin rəhbərliyi tərəfindən 05 mart 2026-cı il tarixində təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik tərəfindən:

Elçin Əlizadə
İdarə Heyətinin sədri

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyətinin sədrinin müavini

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzinin Təsisçi və Müşahidə Şurasına:

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzinin (bundan sonra "Mərkəz") 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə əsas mühasibat prinsiplərinin və digər izahedici qeydlərin xülasəsindən ibarət olan MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları Mərkəzin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət, rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir. Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Mərkəzdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Digər məsələ

Mərkəzin 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatları başqa bir auditor tərəfindən audit edilmiş və həmin auditor həmin maliyyə hesabatlarına müsbət rəy vermişdir.

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatlarının auditinin bir hissəsi olaraq, biz həmçinin 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmiş və 25 sayılı Qeyddə təsvir edilmiş düzəlişlərin auditini aparmışıq. Biz düzəlişlər istisna olmaqla (əgər varsa), Mərkəzin 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatlarının auditini aparmamışıq, müvafiq olaraq bütövlükdə həmin maliyyə hesabatlarına dair rəy və ya hər hansı digər əminlik formasını təqdim etmirik.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, saxtakarlıq və ya xətlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına zəmin yaradan zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Mərkəzi ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativin olmadığı halda, rəhbərlik Mərkəzin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik Mərkəzin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırldaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Mərkəzin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Mərkəzin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Mərkəzin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

05 mart 2026-cı il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

RSM Azerbaijan

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Aktivlər	Qeydlər	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il (yenidən təqdim edilmiş*)
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	7	322,610	480,292
Qeyri-maddi aktivlər	8	1,898,453	1,894,725
İnvestisiya mülkiyyəti	9	-	1,400,000
İstifadə hüququ olan aktivlər	10	888,913	1,066,696
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	11	2,836,795	3,095,906
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		5,946,771	7,937,619
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	12	1,110,568	699,112
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	11	785,178	631,245
Ticarət debitor borcları	13	391,701	183,891
Cari vergi aktivi		-	114,287
Digər cari aktivlər	14	558,013	174,234
Cəmi cari aktivlər		2,845,460	1,802,769
Cəmi aktivlər		8,792,231	9,740,388
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	15	1,300,000	2,700,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		5,149,164	4,521,511
Cəmi kapital		6,449,164	7,221,511
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
İcarə öhdəlikləri	16	878,881	1,045,628
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		878,881	1,045,628
Cari öhdəliklər			
İcarə öhdəlikləri	16	166,747	152,101
Ticarət və digər kreditor borcları		40,962	1,994
Digər cari öhdəliklər	17	1,256,477	1,319,154
Cəmi cari öhdəliklər		1,464,186	1,473,249
Cəmi öhdəliklər		2,343,067	2,518,877
Cəmi kapital və öhdəliklər		8,792,231	9,740,388

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2023-cü il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və yenidən təqdim edilmiş və yenidən təsnifləşdirilmiş düzəlişləri əks etdirir, 25 saylı qeydə baxın.

05 mart 2026-cı il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Elçin Əlizadə
İdarə Heyətinin sədri

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyətinin sədrinin müavini

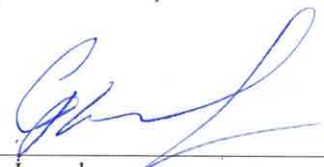
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR ÜMUMİ GƏLİR HAQQINDA HESABAT
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

		31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə (yenidən təqdim edilmiş*)
Qeydlər			
Əməliyyat gəlirləri	18	5,188,761	4,759,157
Əməliyyat xərcləri	19	(5,030,446)	(3,616,566)
Əməliyyat mənfəəti		158,315	1,142,591
Xalis digər gəlirlər/ (xərclər)	20	624,720	(1,422,784)
Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərəri xərci		(321,946)	(221,014)
Xalis maliyyə gəlirləri	21	166,564	90,715
Vergidən əvvəlki mənfəət/ (zərər)		627,653	(410,492)
Mənfəət vergisi xərci		-	-
İl üzrə mənfəət/ (zərər)		627,653	(410,492)
İl üzrə cəmi ümumi mənfəət/ (zərər)		627,653	(410,492)

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2023-cü il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və yenidən təqdim edilmiş və yenidən təsnifləşdirilmiş düzəlişləri əks etdirir, 25 saylı qeydə baxın.

05 mart 2026-cı il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

 Elçin Əlizadə
 İdarə Heyətinin sədri

 Rəna İsgəndərova
 İdarə Heyətinin sədrinin müavini

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq (yenidən təqdim edilmiş*)	2,700,000	4,932,003	7,632,003
İl üzrə zərər	-	(410,492)	(410,492)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	2,700,000	4,521,511	7,221,511
Nizamnamə kapitalında dəyişiklik	(1,400,000)	-	(1,400,000)
İl üzrə mənfəət	-	627,653	627,653
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	1,300,000	5,149,164	6,449,164

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2023-cü il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və yenidən təqdim edilmiş və yenidən təsnifləşdirilmiş düzəlişləri əks etdirir, 25 sayılı qeydə baxın.

05 mart 2026-cı il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Elçin Əlizadə
İdarə Heyətinin sədri

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyətinin sədrinin müavini

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qeydlər	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	tarixində başa çatan il arxində başa çatan il üzrə		üzrə (yenidən təqdim edilmiş*)	
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti				
Vergidən əvvəlki mənfəət/ (zərər)		627,653		(410,492)
Qeyri-pul maddələri üzrə düzəlişlər:				
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlmə xərcləri	7	242,625		16,020
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlmə xərcləri	10	177,783		229,340
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası xərcləri	8	259,363		55,600
İstifadə edilməmiş məzuniyyət ehtiyatı üzrə xərc	17	54,823		78,058
İşçilərin mükafatlarının ehtiyatı üzrə xərc	17	84,411		-
Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərəri xərci	13	321,946		221,014
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən zərər	7	96,938		53,775
Qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər	8	8,952		1,565,227
Nağd depozit üzrə faiz gəliri	12	-		(15,927)
Qiyəmətlı kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun faiz gəliri	11	(285,976)		(211,806)
İcarə öhdəlikləri üzrə maliyyə xərci	16	119,412		137,018
Xarici valyuta mübadiləsi üzrə xalis zərər	20	1,720		546
Digər qeyri-monetar gəlirlər		-		99,763
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri vəsaitlərinin hərəkəti		1,709,650		1,818,136
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklər				
Ticarət debitor borcları		(507,802)		(404,905)
Digər öhdəliklər		(201,911)		(29,593)
Digər aktivlər		(269,492)		1,690,480
Ticarət və digər kreditör borcları		38,968		1,994
Vergidən və faizdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		769,413		3,076,112
İcarə öhdəliyi üzrə ödənilən faiz	16	(119,412)		(137,018)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		650,001		2,939,094
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitləri				
Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması	7	(181,881)		(41,271)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	8	(272,043)		(1,596,330)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə əldə edilən faizlər	12	-		38,393
Qiyəmətlı kağızlar üzrə investisiya qoyuluşundan əldə edilən faizlər	11	266,801		99,107
Qiyəmətlı kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun əsas hissəsinin daxilolmaları	11	4,603,438		502,091
Qiyəmətlı kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun əsas hissəsinin geri ödənilməsi	11	(4,501,039)		(3,601,918)
İnvestisiya fəaliyyətinə istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(84,724)		(4,599,928)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitləri				
İcarə öhdəliyinin əsas məbləğinin ödənilməsi	16	(152,101)		(132,151)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətində istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(152,101)		(132,151)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə məzənnə fərqi		(1,720)		(546)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentləri üzrə xalis artım/ (azalma)		411,456		(1,793,531)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	12	699,112		2,492,643
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, ilin sonuna	12	1,110,568		699,112

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2023-cü il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və yenidən təqdim edilmiş və yenidən təsnifləşdirilmiş düzəlişləri əks etdirir, 25 saylı qeydə baxın.

05 mart 2026-cı il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Elçin Əliyeva
İdarə Heyətinin sədri

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyətinin sədrinin müavini

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Mərkəz və onun əsas fəaliyyəti

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzi (bundan sonra "Mərkəz" və ya "MDM") üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzi (bundan sonra "Mərkəz" və ya "MDM") Azərbaycan Respublikası adından Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin təsis etdiyi qeyri-kommersiya hüquqi şəxsidir. MDM Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən 2 oktyabr 1997-ci il tarixində D-20 №-li Şahadətnamə ilə dövlət qeydiyyatına alınmış "MÜLK" Milli Depozit Mərkəzi Qapalı Tipli Səhmdar Mərkəzinin bazasında yaradılmış, 17 sentyabr 1999-cu il tarixində D-318 N-li Şahadətnamə ilə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmış Milli Depozit Mərkəzi Qapalı Tipli Səhmdar Mərkəzinin hüquqi varisidir və hazırda 1 filialı var.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Mərkəzdə çalışan işçilərin ümumi sayı 69 nəfər (31 dekabr 2023-cü il: 61 nəfər) olmuşdur.

22 sentyabr 2005-ci il tarixində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin fəaliyyətinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında təşkil edilməsi haqqında" sərəncamına əsasən Milli Depozit Mərkəzinin (MDM) Naxçıvan filialı təsis edilmişdir. Filialın yaradılmasında məqsəd Naxçıvan Muxtar Respublikasının inzibati statusu və mərkəzdən uzaq məsafədə yerləşməsi nəzərə alınmaqla müştərilərə göstərilən xidmətin keyfiyyətinin artırılması və sürətləndirilməsi olmuşdur. Filialın Əsasnaməsi Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən 1 mart 2006-cı il tarixində təsdiq edilmişdir. Filial 2006-cı ildən fəaliyyət göstərir.

28 noyabr 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı ilə Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ləğv edilmiş və Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunlarında maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının müəyyən edilmiş səlahiyyətləri, o cümlədən onun maliyyə xidmətləri bazarında lisenziyalasdırma, tənzimləmə və nəzarət, investorların və maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının qorunması sahəsində vəzifə və hüquqları, habelə əmlakı Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına verilmişdir.

MDM-in əsas məqsədi Azərbaycan Respublikasının ərazisində qiymətli kağızların tədavi ilə bağlı maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi, o cümlədən qiymətli kağızların saxlanılmasını, onlar üzərində mülkiyyət və digər hüquqların uçotunun aparılmasını təmin etmək, habelə qiymətli kağızlarla bağlı əqdlərin qeydiyyatını aparan depozitar sisteminin işinin təşkili və əlaqələndirilməsidir.

MDM öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 14 iyul 2015-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Qiymətli kağızlar bazarı haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu"nu, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsini, Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan digər normativ hüquqi aktlarını və öz Nizamnaməsini rəhbər tutur. "Qiymətli kağızlar bazarı haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu"na əsasən MDM müvafiq lisenziya almadan kliring fəaliyyəti ilə məşğul ola bilər.

Öz məqsəd və funksiyalarını həyata keçirmək məqsədilə MDM aşağıdakı istiqamətlərdə fəaliyyət göstərir:

- qiymətli kağızların saxlanılması və uçotunun aparılması;
- qiymətli kağız mülkiyyətçilərinin hesablarının açılması və aparılması;
- qiymətli kağızlar və onların mülkiyyətçilərinin hesabları üzrə elektron sistemin təşkilinin və aparılmasının təmin edilməsi;
- qiymətli kağız mülkiyyətçilərinin reyestrinin aparılması;
- nominal saxlayıcıların hesablarının açılması və aparılması;
- qiymətli kağızların öhdəliklərlə yüklənməsinin qeydiyyatı;
- hesablardan çıxarışların və aparılmış əməliyyatlar haqqında məlumatların verilməsi;
- investisiya fondlarının depozitarları üçün müxbir hesabın açılması;

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ

MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Mərkəz və onun əsas fəaliyyəti (davamı)

- qiymətli kağızlarla və ya törəmə maliyyə alətləri ilə əqdlər üzrə qarşılıqlı öhdəliklərin müəyyən edilməsi, yoxlanılması, tutuşdurulması, mövqelərin aydınlaşdırılması, öhdəliklərin sıralanması, tələblərin əvəzləşdirilməsi;
- qiymətli kağızlarla əqdlər üzrə hesablaşmaların aparılmasında qiymətli kağızlar bazarı tənzimləyicisi tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada iştirak edilməsi.

Mərkəzin hüquqi ünvanı Bülbül prospekti 27, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikasıdır.

Faktiki fəaliyyət göstərdiyi ünvan isə Həsən bəy Zərdabi prospekti 2A, Şokolad Tauer, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikasıdır. Naxçıvan filialının hüquqi ünvanı Atatürk prospekti 8, AZ 7000 Naxçıvan şəhəri, Naxçıvan Muxtar Respublikasıdır.

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərində Mərkəzin iştirakçılarının nizamnamə kapitalındakı payı aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

Təsisçi	2024 (%)	2023 (%)
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	100	100
Cəmi:	100	100

2. Mərkəzin əməliyyat mühiti

Azərbaycanın iqtisadiyyatı, bir çox inkişaf etməkdə olan bazarlar kimi, global iqtisadi şərtlər, hökumət siyasəti və enerji qiymətlərindəki dalğalanmalardan təsirlənməyə davam edir. Ölkə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə diqqət yetirsə də, əsas sahələrdə sabitliyin qorunması uzunmüddətli inkişaf üçün vacibdir. Azərbaycanın iqtisadiyyatının gələcək inkişaf istiqaməti əsasən fiskal və monetar siyasətlərin effektivliyindən, həmçinin xam neft qiymətlərindən və milli valyutanın sabitliyindən asılıdır.

2024-cü ildə Azərbaycanın ÜDM-i əvvəlki illə müqayisədə 2,7% artaraq 126,3 milyard manata (74,3 milyard ABŞ dolları) çatıb. 2024-cü il ərzində iqtisadi göstəricilər həm xarici, həm də daxili amillərdən təsirlənib. Global əmtəə qiymətlərindəki dalğalanmalar və geosiyasi qeyri-müəyyənliklər problemlər yaratsa da, Azərbaycan əlverişli ticarət mühitindən faydalanıb. Belə ki, Ölkədə güclü xarici ticarət dövryyəsinə qoruyaraq, 2024-cü ildə 5,5 milyard ABŞ dolları həcmində ticarət balansında müsbət saldo qeydə alınıb.

Strateji valyuta ehtiyatları nəzərəcarpacaq dərəcədə artaraq 2024-cü ilin noyabrınadək 10,9 milyard ABŞ dollarına çataraq, mühüm beynəlxalq səviyyədə tanınmış səviyyələrini üstələyib və Azərbaycan manatının sabitliyini möhkəmləndirib.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı inflyasiyanın idarə olunması və makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində səylərini davam etdirib. 2023-cü ildə illik inflyasiya səviyyəsi 9,5% təşkil edirdisə, 2024-cü ilin sonuna inflyasiya Mərkəzi Bankın $4\pm 2\%$ hədəf diapazonuna uyğun olaraq 4,9%-ə qədər azaldı. Əsas qiymət dəyişikliklərinə ərzaq məhsulları üzrə 5,5%, qeyri-ərzaq məhsulları üzrə 2,4%, xidmətlər üzrə isə 6,3% artım daxildir. Qiymət sabitliyini daha da dəstəkləmək üçün yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 2023-cü ildəki 8%-dən 2024-cü ilin sonuna kimi 7,25%-ə endirildi.

Beynəlxalq kredit reyting agentlikləri Azərbaycanın iqtisadi perspektivlərini qiymətləndirməyə davam ediblər. 2023-cü ildə "Fitch" və "S&P" Azərbaycana "BB+", "Moody's" beynəlxalq reyting agentliyi isə "Ba1" proqnozunu sabit saxlayıb. 2024-cü ildə bu qiymətləndirmələr Azərbaycanın fiskal siyasətinə və xarici tarazlıqlara daha güclü inamı əks etdirir. "Fitch Ratings" sağlam fiskal idarəetmə və müsbət iqtisadi əsaslara istinad edərək Azərbaycanın reytingini "BBB-" səviyyəsinə yüksəldib. S&P isə "BB+/B" reytingini səviyyəsində təsdiqləyərkən, Moody's proqnozunu "müsbət" (Ba1, "müsbət") olaraq dəyişdirdi.

2. Mərkəzin əməliyyat mühiti (davamı)

Bu müsbət iqtisadi göstəricilərə baxmayaraq, qeyri-müəyyənliklər qalmaqdadır. Qlobal enerji qiymətlərindəki dalğalanmalar, geosiyasi hadisələr və inflyasiya təzyiqləri də daxil olmaqla xarici risklər maliyyə sabitliyinə təsir göstərə bilər. Bununla belə, iqtisadi siyasətlərin və monetar tədbirlərin davam etdirilməsinin bu risklərin azaldılmasına kömək edəcəyi gözlənilir.

Mərkəz maliyyə dayanıqlığını qorumaq və uzunmüddətli davamlılığını təmin etmək üçün makroiqtisadi tendensiyaları diqqətlə izləməyə davam edir. İqtisadi şərait inkişaf etdikcə, rəhbərlik sabitliyi qorumaq və davamlı artımı dəstəkləmək üçün strategiyaları fəal şəkildə uyğunlaşdırmağa hazırdır.

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

Maliyyə hesabatları ədalətli dəyərə dəyişən satış üçün hazır olan maliyyə aktivləri, törəmə maliyyə alətləri, yenidən qiymətləndirilmiş torpaq və binalar və investisiya mülkiyyəti istisna olmaqla tarixi qiymət əsasında hazırlanmışdır. Ədalətli dəyərə dəyişən sığortalanan tanınmış aktiv və öhdəliklərin köçürmə dəyərləri, sığorta edilən risklərə aid edilən ədalətli dəyərə dəyişiklikləri qeyd etmək üçün uyğunlaşdırıldı. Maliyyə hesabatları Azərbaycan manatında göstərilib, əks təqdirdə bütün dəyərlər ən yaxın rəqəmə yuvarlaqlaşdırılır.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi

Bu MHBS Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun maliyyə hesabatları Mərkəzin yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirəcəyi fərziyyəsi əsasında hazırlanmışdır ki, bu da adi iş prosesində aktivlərin reallaşdırılmasını və öhdəliklərin ödənilməsinə nəzərdə tutur. Rəhbərlik bu qərarı qəbul edərkən Mərkəzin maliyyə vəziyyətini, cari niyyətlərini, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarına çıxış imkanlarını nəzərə alır. Rəhbərliyin fasiləsizlik prinsipi üzrə ehtimalının qiymətləndirməsi, müəyyən bir müddətdə, hadisələrin və ya şərtlərin gələcək inkişafı ilə əlaqədar subyektiv qərarların qəbul edilməsinə nəzərdə tutur.

Fasiləsizliyin əsasını qiymətləndirərkən rəhbərlik aşağıdakı halları nəzərə almışdır:

Rəhbərlik, tələb olunarsa, hər hansı çatışmazlıqları aradan qaldırmaq üçün xərclərin optimallaşdırılması və kreditlərin yenidən planlaşdırılması və ya maliyyələşdirilməsinin gələcək əməliyyatlarını qiymətləndirmişdir. Bu qiymətləndirmələrə əsasən, rəhbərlik hesab edir ki, Mərkəz yaxın gələcəkdə ödəmə vaxtı çatdıqda bütün öhdəliklərini ödəyə biləcək. Müvafiq olaraq, rəhbərlik hesab edir ki, mühəsibat uçotunun fasiləsizliyi prinsipindən istifadə etmək məqsəduyğundur.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərə və maliyyə alətlərinin sayına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrüyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Fəal bazarda alınıb-satılmayan digər maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə portfel mövcud bazar şəraitində qiymətləndirmə tarixinə bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən müəyyən riskin qəbul edilməsi üçün xalis uzun müvqenin (yəni, aktivin) satılması və ya müəyyən riskin qəbul edilməsi üçün xalis qısa müvqenin (yəni, öhdəliyin) ötürülməsi məqsədilə əldə edilə biləcək qiymət əsasında maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupunun ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Bu, dövrü olaraq ədalətli dəyərdə qeydə alınan aktivlərə o şərtlə tətbiq edilir ki, Mərkəz (a) müəssisənin risklərin idarə edilməsi və ya investisiya strategiyasına uyğun olaraq məruz qaldığı müəyyən bazar riski (və ya risklərinə) və ya müəyyən kontragentin kredit riskinə əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupunu idarə edir; (b) həmin prinsipə əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupu haqqında məlumatı müəssisənin baş rəhbərliyinə təqdim edir; və (c) bazar riskləri, o cümlədən müəssisənin maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qaldığı müəyyən bazar riskinin (və ya risklərinin) müddəti əsasən eyni olur.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii), 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. 22 sayılı Qeydə baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqədardır. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AD) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir.

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

MZƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Mərkəzin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Mərkəzin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları

Mərkəz maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Mərkəzin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model

Biznes model Mərkəzin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Mərkəzin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və MZƏD kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Mərkəzin həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Mərkəzin nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Mərkəzin öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr 4 sayılı Qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri

Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Mərkəz pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (YƏMFÖ təhlili).

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Mərkəz cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Mərkəz amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Mərkəz hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat. Amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Mərkəz maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Mərkəz ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("KRƏA") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir.

Mərkəz tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 22 sayılı Qeyddə təqdim edilir. Mərkəz maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsini müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Mərkəz tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 22 sayılı Qeyddə izah edilir. Həmin Qeyddə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Mərkəz tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Mərkəz aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Mərkəz maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürüldükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda.

Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktivini tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları

Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür.

Maliyyə öhdəliyi (i) biznesin birləşməsi zamanı alıcının şərti mükafatı olduqda, (ii) ticarət və ya (iii) MZƏD üçün nəzərdə tutulduğu halda maliyyə öhdəlikləri MZƏD üzrə təsnif edilir. (i) Biznesin birləşməsi zamanı alıcının şərti mükafatı olmayan, (ii) ticarət və ya (iii) MZƏD üzrə təsnif edilməyən maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Effektiv faiz metodu maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyinin, yaxud maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri qrupunun amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəliri, yaxud faiz xərcinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur. Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gələcək nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş, yaxud alınmış bütün haqqar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans məbləğinədək dəqiqliklə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Əsaslı şərtlərlə borc alətləri üzrə mövcud debitor və kreditor arasında mübadilə aparılması halları ilkin maliyyə öhdəliyinin ləğv edilməsi və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi nəzərə alınır. Eynilə, mövcud maliyyə öhdəliyinin və ya onun bir hissəsinin (debitorun maliyyə çətinlikləri ilə əlaqəli olmasından asılı olmayaraq) şərtlərinin əhəmiyyətli şəkildə dəyişdirilməsi, ilkin maliyyə öhdəliyinin ləğv edilməsi və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi tanınır.

Yeni yaradılmış maliyyə öhdəliyinin şərtlərinə əsasən, o cümlədən alınmış hər hansı haqqar üzrə nağd ödənilmiş haqqar və ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış ödənişlər də daxil olmaqla, pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış hazırkı dəyəri, ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış hazırkı dəyərindən ən az 10 faiz fərqləndikdə, yeni müddəaların əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olması hesab edilir. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərin dəyişdirilməsi öhdəliyin ləğvi olaraq nəzərə alınarsa, çəkilmiş xərclər və ya haqqar ləğvetmə üzrə gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi tanınır. Mübadilə və ya dəyişdirmə öhdəliyin ləğvi olaraq nəzərə alınmırsa, hər hansı xərclər və ya haqqar öhdəliyin qalıq dəyərində düzəliş olaraq tanınır və dəyişdirilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya olunur.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan banklararası depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir və (ii) MZƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ

MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Verilmiş avanslar

Avans ödənişləri zərər üzrə ehtiyat çıxılmaqla ilkin dəyərlə tanınır. Uzunmüddətli ödənilmiş avanslar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əmlak, tikili və avadanlıqların təchizatçılarına avans ödənişlər olaraq təsnif və təqdim olunur.

Aktivlərin əldə olunması üçün ödənilmiş avanslar Mərkəz aktivin nəzarətini ələ keçirdikdən sonra aktivin qalıq dəyərində köçürülür və aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərələrin Mərkəzə daxil olacağı ehtimal olunur. Avans ödənişlərinə aid olan mal və ya xidmətlər əldə olunan zaman digər əməliyyatlar üzrə avans ödənişlər mənfəət və zərər hesablarına silinir. Avans ödənişləri ilə bağlı aktivlər, mal və ya xidmətlərin əldə olunmadığına dair göstərici olduqda, avans ödənişlərin qalıq dəyəri müvafiq olaraq silinir və müvafiq dəyərsizləşmə zərəri məcmu gəlir haqqında hesabatda qeyd alınır.

Əmlak, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin ilkin dəyəri yığılmış köhnəlmə və amortizasiya və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin çıxılması ilə əks etdirilir. Natamam tikililərin və istifadəyə verilməyən obyektlərin amortizasiyası istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır. Köhnəlmə əmlak, tikili və avadanlığın aşağıdakı faiz dərəcələri üzrə düz xətt metodu ilə amortizasiyası ilə olunur:

	Faydalı istifadə müddəti
Binalar və qurğular	6 il
İstifadə hüququ verən aktivlər	icarə müddətindən asılıdır
Məşin və avadanlıqlar	5-10 il
Nəqliyyat vasitələri	5-8 il
Mebel və avadanlıqlar	1-6 il
Qeyri-maddi aktivlər	10 il

Təmir və yenilənmə xərcləri kapitallaşdırma tələblərinə cavab vermədiyi hallarda baş verdiyi tarixdə tanınır və inzibati xərclərə daxil edilir.

Amortizasiya düz xətt metodu ilə faydalı xidmət müddəti ərzində hesablanır. Ehtimal olunan faydalı xidmət müddəti hər hansı bir dəyişikliyin təsiri prospektiv şəkildə tətbiq olunmaqla hər hesabat ilinin sonunda nəzərdən keçirilir. Qeyri-müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik qeyri-maddi aktivlər alınma dəyərindən yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla balansda tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər Mərkəzin qudvildən başqa qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətinə malikdir və əsasən kapitallaşdırılmış kompüter proqramlarını, patentləri, ticarət markalarını və lisenziyaları ehtiva edir. Kompüter proqram təminatı lisenziyaları, patentlər və ticarət nişanları əldə etmək və istifadəyə uyğun vəziyyətə gətirmək üçün çəkilən xərclər əsasında kapitallaşdırılır.

Hər bir hesabat ilinin sonunda Mərkəz əsas vəsaitlərinin məruz qala biləcəyi dəyərsizləşmə zərərlərini müəyyən etmək məqsədilə mülkiyyət, avadanlıq və qeyri-maddi aktivləri təkrar nəzərdən keçirir. Belə bir göstərici aşkar edildikdə dəyərsizləşmə zərərinə müəyyən etmək məqsədilə aktivlərin bərpa oluna bilən balans dəyəri ehtimal edilir.

Bərpa oluna bilən balans dəyəri müəyyən edilə bilmədikdə aktivin aid olduğu nağd pul yaranan təsnifat vahidinin bərpa oluna bilən balans dəyəri əsas götürülür.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Əmlak, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Əgər aktivin bərpa oluna bilən dəyərinin balans dəyərindən az olduğu ehtimal edilərsə, həmin aktivin balans dəyəri bərpa oluna bilən dəyər səviyyəsinə kimi azaldılır. Dəyərsizləşmə zərəri dərhal mənfəət-zərər hesablarında tanınır. Müvafiq aktiv yenidən qiymətləndirmə dəyərində balansa alınarsa dəyərsizləşmə zərəri yenidən qiymətləndirmə zərəri kimi tanınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər sonradan əvəzləşdirilərsə, aktivin balans dəyəri (və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin) bərpa oluna bilən dəyərə artırılır, lakin bu artım müəyyən edilmiş və heç bir dəyərsizləşmə zərəri ehtiva etməyən balans dəyərindən artıq olmamalıdır. Müvafiq aktiv yenidən qiymətləndirmə dəyəri ilə balansa alındıqda dəyərsizləşmə zərərinin ləğvi qiymətləndirmə artımı kimi tanınır, əks halda dəyərsizləşmə zərərinin ləğvi dərhal mənfəət və ya zərərdə tanınmalıdır.

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin davamlı istifadəsinin gələcəkdə heç bir iqtisadi səmərə verməsi gözlənilmədiyi zaman silinmə qeydə alınır. Silinmə zamanı balans dəyəri ilə satış qiyməti arasında fərqdən yaranan hər hansı gəlir və ya zərər dərhal mənfəət və zərər hesabında tanınır.

İcarə müqavilələri

Mərkəzin icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu

Mərkəz ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Mərkəzin icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə aktivdən istifadə hüququ kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərəyə aid edilir. İlk dəfə tanınan aktivdən istifadə hüququ onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərle qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- İcarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- İndeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- Zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- İcarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış hüququnun istifadə ediləcəyi qiymət;
- İcarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə hüququnu istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə aktivdən istifadə hüququnun dəyərinə oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Aktivdən istifadə hüququ aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərle qiymətləndirilir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Mərkəzin icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu (davamı)

- İcarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- İcarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- Bütün ilkin birbaşa xərclər;
- Bərpa xərcləri.

İcarə müddətini müəyyən edərkən Mərkəzin rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya icarənin ləğv edilməsi hüquqlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimulyaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması hüquqları (və ya icarənin ləğv edilməsi hüququnun istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

İnvestisiya mülkiyyəti

İnvestisiya mülkiyyəti Mərkəz tərəfindən icarə gəlirləri əldə etmək və ya kapital dəyərini artırmaq və ya hər ikisi üçün, saxlanılmış, lakin, Mərkəz tərəfindən icarəyə götürülməmiş mülkiyyətdir. İnvestisiya mülkiyyəti əmlak və avadanlıq kimi gələcək istifadəsi nəzərdə tutulan tikililərdən ibarətdir.

İnvestisiya mülkiyyəti, zəruri olduğu təqdirdə, dəyərdən yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla ifadə olunur.

Sonrakı xərclər gələcək iqtisadi gəlirlərin Mərkəzə axın ediləcəyi ehtimalı olduqda kapitallaşdırılır və bu halda xərclər etibarlı şəkildə ölçülə bilər. Digər texniki və təmir xərcləri yarandığı müddətdə xərclərə aid edilir. Əgər investisiya mülkiyyəti sahibkar tərəfindən tutulursa, bu zaman sahə və avadanlıqlara yenidən təsnif edilir. İnvestisiya mülkiyyəti üzrə köhnəlmə, onların dəyərini təxmin edilən faydalı ömürlərindən asılı olaraq qalıq dəyərləri üzrə bölünməsi üçün azaldılmış qalıq üsulu ilə hesablanır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik investisiya əmlakının dəyərsizləşməsinin hər hansı bir göstəricisinin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər belə bir göstərici mövcuddursa, rəhbərlik, satış xərcləri çıxılmaqla aktivin ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərinin ən yüksək olduğu kimi müəyyən edilən, bərpa edilə bilən məbləği qiymətləndirir.

Silinmələr üzrə mənfəət və zərər gəlirlərin qalıq dəyəri ilə müqayisə olunmaqla müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

İnvestisiya mülkiyyəti aşağıdakılardan (lakin, bununla məhdudlaşdırılmayan) ibarətdir:

- Uzunmüddətli kapital artımı üçün saxlanılan torpaq mülkiyyəti;
- Gələcəkdə qeyri-müəyyən istifadə üçün nəzərdə tutulmuş torpaq mülkiyyəti;
- Əməliyyat icarəsi ilə icarəyə verilmiş tikili;
- Əməliyyat icarəsi üçün saxlanılan, istifadə olunmayan tikili;
- İnvestisiya mülkiyyəti kimi gələcəkdə istifadəsi nəzərdə tutulan və hazırda tikilən əmlak mülkiyyəti.

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri

Mərkəzin qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Mərkəzin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Gəlir və xərclərin uçotu

Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Mərkəzin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Mərkəzin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər Mərkəzi Bankın müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Mərkəzin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Mərkəzin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (məzənnə fərqi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən səhm investisiyaları ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə əməliyyat valyutasına çevrilir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

Xarici valyuta ilə qalıqların çevrilməsi üçün istifadə olunmuş rəsmi məzənnə dərəcələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
1 ABŞ dolları/ 1 AZN	1.7000	1.7000
1 Türk lirəsi/ 1 AZN	0.0485	0.0576
1 Avro/ 1 AZN	1.7724	1.8766

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktiv realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır: (i) adi fəaliyyət gedişində, (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Mərkəzin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Mərkəzin yerli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Maliyyə alətləri-əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınır.

Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu" bəndinə daxildir:

- amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən borc investisiya qiymətli kağızları. Bura ilkin olaraq əlaqədar birbaşa əməliyyat xərcləri daxil olmaqla ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülənlər daxildir.

Biznes modeli və pul vəsaitlərinin hərəkəti xüsusiyyətlərinə əsasən, Mərkəz borc qiymətli kağızlarına qoyduğu investisiyaları AD (amortizasiya olunmuş dəyər), DMGVƏD və ya MZVƏD kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması üçün saxlanılırsa və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ(yalnız qalan əsas məbləğ və faiz ödənişləri)-nü təmsil edirsə və əgər onlar mühasibat uçotu mühitinin uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün könüllü olaraq MZVƏD-də təyin edilməzlərsə, belə investisiyalar AD-də təsnifləşdirilir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması və satılması üçün saxlanılırsa və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ-nü təmsil edirsə və əgər onlar MZVƏD-də təyin edilməzlərsə, DMGVƏD-də təsnifləşdirilirlər. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Gözlənilən kredit zərəri modelindən istifadə etməklə ehtimal olunan dəyərsizləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyəri üzrə olan bütün digər dəyişikliklər DMG-də tanınır. Borc qiymətli kağızlarının tanınması dayandırılan zaman, əvvəllər DMG-də tanınan məcmu gəlir və ya zərərlər DMG-dən çıxarılaraq mənfəət və ya zərər hesablarında təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızları üzrə investisiyalar AD və ya DMGVƏD-ə dair meyarlara cavab vermirsə, MZVƏD-də təsnifləşdirilir. Bu opsiyanın tətbiqi müxtəlif mühasibat uçotu əsasları üzrə tanınan və ya ölçülən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri arasındakı mühasibat uçotu uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa, Mərkəz ilkin tanınma zamanı MZVƏD-də olan borc qiymətli kağızları üzrə investisiyaları qəti şəkildə təyin edə bilər.

Vergilər

a) Mənfəət vergisi

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergilər Məcəlləsinin 106.1.5 maddəsinə əsasən hüquqi şəxslərin mənfəət vergisindən azaddır.

b) Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergilər Məcəlləsinin 199.1-ci maddəsinə əsasən hüquqi şəxslərin əmlak vergisindən azaddır.

c) Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergilər Məcəlləsinin 207.1.2-ci maddəsinə əsasən torpaq vergisindən azaddır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot siyasətinin icmalı (davamı)

Vergilər (davamı)

a) Əlavə dəyər vergisi

Ödəniləcək ƏDV və iddia olunan alınacaq ƏDV arasındakı fərq hesabat ayından sonra 20 gün ərzində dövlət büdcəsinə ödənilir. Satış ilə əlaqədar, maliyyə xidmətləri istisna olmaqla, ödəniləcək əlavə dəyər vergisi müştərilərdən alınacaq vəsaitlər daxil olduğu zaman vergi orqanlarına ödənilir. Dövr ərzində alınan ƏDV bir qayda olaraq həmin dövr ərzində ödənilən ƏDV ilə əvəzləşdirilir.

Vergi orqanları ƏDV üzrə hesablaşmalar ilə əlaqədar əvəzləşdirməyə icazə verirlər. Alınacaq vəsaitlərin dəyərsizləşməsi ilə əlaqədar ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə zərəri ƏDV daxil olmaqla borcluya aid olan ümumi məbləğin tərkibində uçota alınır. Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən müəssisələrin fəaliyyəti nəticəsində digər vergilər də yaranır. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin bir hissəsi kimi tanınır və məcmu gəlir hesabatına daxil edilir.

ƏDV depozit hesabı

Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") depozit hesabı sistemi Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən ƏDV ilə bağlı neqativ halların qarşısını almaq məqsədilə tətbiq olunan sistemdir. 1 yanvar 2008-ci il tarixindən Vergilər Məcəlləsinə edilmiş düzəlişlərə əsasən, ƏDV ödənişinin məbləği təqdim olunmuş ƏDV hesab-fakturalarına uyğun olaraq vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabında aparılan əməliyyatlar çərçivəsində bu hesaba ödənilmiş olan vergi məbləğidir.

Ödənilmiş məbləğlər barəsində məlumat Vergilər Nazirliyi tərəfindən Baş Dövlət Xəzinədarlığına və daha sonra Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankına ("ARMB") ötürülür. Mərkəzi Bank Baş Dövlət Xəzinədarlığı ("BDX") tərəfindən təqdim olunmuş məlumat əsasında məbləğlərin müvafiq yerli xəzinədarlıq orqanlarına köçürülməsini təmin edir. Vergilər Nazirliyi təqdim olunmuş məlumatda qeyd edilən məbləğlərin vergi ödəyicisinin şəxsi faylına daxil edilməsini təmin edir. Cari sistem Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi Məlumatı Sisteminə qoşulmuşdur. Eyni zamanda BDX-də və ARMB-də elektron məlumat mübadiləsi təşkil olunmuşdur.

ƏDV depozit hesabının tətbiqi ödənişlərə və qaytarılan ƏDV məbləğlərinə vaxtlı-vaxtında nəzarət etmək imkanı verir. Vergi borcları olan vergi ödəyiciləri bu məbləğləri yalnız Dövlət Büdcəsinə köçürə bilər. Vergi ödəyiciləri banklara getmədən dövlət büdcəsinə, digər vergi ödəyicilərinin alt-hesablarına və gömrük komitəsinə depozit hesabı vasitəsilə ödəniş edə bilərlər. Vergilər Nazirliyi xüsusi proqram təminatından istifadə etməklə depozit hesabıyla aparılan bütün əməliyyatlara avtomatik şəkildə nəzarət edir. ƏDV depozit hesabındakı vəsaitlərdən istifadə məhdudlaşdırılmışdır və yalnız ƏDV və digər müvafiq vergilərlə bağlı əməliyyatlar üçün istifadə edilə bilər.

Ticarət debitor borclar

Alıcılar ilə hesablaşmalar ilkin olaraq ədalətli dəyər üzrə əks etdirilir. Sonradan isə qiymətdən düşmə ehtiyatlarının (rezervlərinin) yaradılması metodu ilə amortizasiya olunmuş dəyər ilə uçota alınır. Alıcıların debitor borcları üzrə qiymətdən düşmə ehtiyatları (rezervi) o halda yaradılır ki, elə obyektiv sübutlar mövcuddur ki, Müəssisə tərəfindən ilkin maliyyələşmə nəticəsində yaranmış bütün debitor borclarının yığılması mümkün deyildir və ya bütün debitor borclarının ödənilməsi mümkünsüzdür. Ehtiyatların (rezervin) məbləği aktivin balans dəyəri ilə pul vəsaitləri axınının effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınan fərz edilən diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərkdir. Ehtiyatların (rezervin) yaradılması və ya dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş ehtiyatlar

Qiymətləndirilmiş ehtiyatlar Mərkəzin keçmiş hadisə nəticəsində cari öhdəliyə (hüquqi və ya konstruktiv) malik olduqda, Mərkəzdən öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edildikdə və öhdəliyin məbləğinin etibarlı qiymətləndirilməsi aparıldıqda tanınır.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Mərkəz maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat 22 saylı Qeyddə təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (KRƏA), defolt ehtimalı (DE), defolta məruz qalan dəyər (DMQD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (DHZ), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər. Mərkəz gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Mərkəz hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Mərkəz əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Mərkəz defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. 22 saylı Qeydə baxın.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Mərkəz onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyətli olmaması şərtilə, “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir.

Mərkəz satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modeli qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməklə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız “stress” ssenarilərdə və ya Mərkəzin nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Mərkəz tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Biznes modelin qiymətləndirilməsi (davamı)

“Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması” biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün nağd pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

Pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri (“YƏMFÖ”) meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi (davamı)

Mərkəz müqavilə üzrə nağd pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Nağd pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə əks etdirsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yəni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə, (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (iii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

Mərkəzin kredit müqavilələri makroiqtisadi və ya normativ şərtlərdəki müəyyən dəyişikliklərə cavab olaraq faiz dərəcələrinin tənzimlənməsinə imkan verir. Rəhbərliyin öz mülahizəsi və qiymətləndirməsinə görə, bank sektorundakı rəqabət və borcalanların kreditləri yenidən maliyyələşdirmək qabiliyyəti faiz dərəcələrini bazar səviyyəsindən daha yuxarı müəyyən etməsinə mane olur və buna görə də pul axınları SPPI meyarına uyğun qiymətləndirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu

Tanınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi

16 sayılı MHBS-nin tətbiqi aktivlər və icarə öhdəliklərindən istifadə hüququna dair mülahizələr aparmağı tələb edir. İcarə müddətini təyin edərkən, Mərkəz yeniləmə seçimlərini həyata keçirmək üçün iqtisadi stimulları yaradan bütün amilləri və halları (və ya ləğvetmə seçimlərini etməməyi) nəzərə alır. Müqavilənin icarə elementlərinə malik olub-olmadığını qiymətləndirmək də mühakimə tələb edir. İcarə öhdəliklərini hesablamaq məqsədilə istifadə olunan müvafiq diskont dərəcəsini müəyyənləşdirmək üçün təxminlərin edilməsi tələb olunur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu

Mərkəz öz fəaliyyəti gedində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün fəal bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Mərkəzin maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Mərkəzin gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

Rəhbərliyin ölçü və hesabatlarına əsasən Mərkəz növbəti 12 ay ərzində likvidlik ehtiyaclarını tənzimləyə biləcək və buna əsasən hazırkı maliyyə hesabatları fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Cari ildə Mərkəz Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSS) və MUBSS-in Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Mərkəzin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatmış hesabat dövrünə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir.

Aşağıdakı dəyişikliklər 01 yanvar 2024-cü ildən qüvvəyə minib.

“Satış və Geri İcarə Öhdəliyi”nə (16 sayılı MHBS) edilən dəyişikliklər (22 sentyabr 2022-ci ildə dərc olunub və 01 yanvar 2024-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlər üzrə qüvvəyə minir).

Bu dəyişikliklər, MHBS 15 (Müştərilərlə bağlanmış müqavilələr üzrə yaranan gəlirlər) tələblərinə cavab verən və satış kimi hesablanan satış və icarəyə götürmə əməliyyatlarına aiddir. Bu dəyişikliklərə əsasən satıcı-icarəyə götürən əməliyyat nəticəsində yaranan öhdəlikləri sonradan elə şəkildə qiymətləndirməlidir ki, aktiv üzərində saxladığı istifadə hüququ ilə bağlı hər hansı gəliri və ya zərəri tanımasın. Satıcı-icarəçi tərəfindən aktivdən istifadə hüququ ilə bağlı hər hansı bir gəlir, icarə ödənişlərinin dəyişkən olmasından və indeksdən və ya dərəcədən asılı olmamağına baxmayaraq, təxirə salınmalıdır.

Öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi – 1 sayılı MHBS-yə dəyişikliklər (ilkin olaraq 23 yanvar 2020-ci ildə dərc olunmuş və daha sonra 15 iyul 2020-ci il və 31 oktyabr 2022-ci il tarixlərində dəyişikliklər edilmiş, yekun olaraq 01 yanvar 2024-cü ildən və ya sonra başlayan dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Bu dəyişikliklərə əsasən öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, cari və ya uzunmüddətli kimi təsnif edilir. Öhdəliklər, əgər Mərkəzin hesabat dövrünün sonunda ən azı on iki ay müddətinə icranı təxirə salmaq üçün əsaslı bir hüququ varsa, uzunmüddətlidir. Yeni dəyişikliklər belə hüququn qeyri-şərtsiz olmasını artıq tələb etmir.

5. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi – 1 saylı MHBS-yə dəyişikliklər (ilkin olaraq 23 yanvar 2020-ci ildə dərc olunmuş və daha sonra 15 iyul 2020-ci il və 31 oktyabr 2022-ci il tarixlərində dəyişikliklər edilmiş, yekun olaraq 01 yanvar 2024-cü ildən və ya sonra başlayan dövrlər üçün qüvvəyə minir) (davamı)

Bundan əlavə, dəyişikliklər Mərkəzin borcunu kapitala çevirməklə tənzimləyə biləcəyi hallarla bağlı təsnifat tələblərini də özündə birləşdirir. “Tənzimləmə” anlayışı borcun nağd pul, iqtisadi faydalar ehtiva edən digər resurslar və ya Mərkəzin öz kapital alətləri ilə silinməsi kimi müəyyən edilir. Bu dəyişikliklər kapitala konvertasiya oluna bilən alətlər üçün istisnani nəzərdə tutur, lakin bu istisna yalnız kombinə edilmiş maliyyə alətinin ayrıca komponenti şəklində pay aləti kimi təsnifləşdirilən konvertasiya seçiminin nəzərdə tutulduğu maliyyə alətlərinə aiddir.

“Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat” adlı 7 saylı MUBS-yə və “Maliyyə alətləri: məlumatın açıqlanması” adlı 7 saylı MHBS-yə edilən dəyişikliklər: Təchizatçı maliyyələşdirmə razılaşmaları (25 may 2023-cü ildə dərc olunub və 01 yanvar 2024-cü ildən və ya ondan sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Maliyyə hesabatı istifadəçilərinin maliyyələşdirmə razılaşmalarının qeyri-adekvat və ya yanlış açıqlanması ilə bağlı narahatlıqlarına cavab olaraq, 2023-cü ilin may ayında MUBSŞ Mərkəzin təchizatçıların maliyyələşdirmə razılaşmaları (SFA) haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb etmək üçün 7 saylı MUBS-yə və 7 saylı MHBS-yə dəyişikliklər etmişdir. Bu dəyişikliklər, maliyyə hesabatı istifadəçilərinin bu razılaşmaların Mərkəzin öhdəliklərinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə, həmçinin Mərkəzin likvidlik riskinə məruz qalmasına təsirlərini qiymətləndirməsinə imkan yaradan Mərkəzin təchizatçı maliyyələşdirmə razılaşmalarının açıqlanmalarını tələb edir. Əlavə açıqlanma tələblərinin məqsədi təchizatçı maliyyələşdirmə razılaşmalarının şəffaflığını artırmaqdır. Dəyişikliklər uçotun tanınması və ya ölçülməsi prinsiplərinə təsir etmir, yalnız açıqlanma tələblərinə təsir edir.

6. Yeni uçot qaydaları

Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edilməsi tarixində Mərkəz tərəfindən, qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl qəbul edilmiş standart və şərhərdən əlavə, aşağıda göstərilən standart və şərhər dərc edilmiş, lakin qüvvəyə minməmişdir. Mərkəz bu yeni və dəyişiklik edilmiş standartları və şərhəri, əgər tətbiq olunarsa, qüvvəyə mindikdən sonra qəbul etmək niyyətindədir.

21 saylı MUBS-Mübadilə qabiliyyətinin olmamasına dəyişikliklər (15 avqust 2023-cü il tarixində dərc olunub və 01 yanvar 2025-ci il tarixindən başlayan və ya sonrakı illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

MUBSŞ Müəssisələrə iki valyuta arasında mübadilə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə və mübadilə qabiliyyəti olmadıqda spot məzənnənin müəyyən edilməsinə kömək etmək üçün 2023-cü il avqust ayında 21 saylı MUBS-yə dəyişikliklər dərc edib. Mərkəz dəyişikliklərdən xüsusi məqsəd üçün hesablama tarixində digər valyutaya mübadilə olunmayan xarici valyutada olan əməliyyatları olduqda təsirlənir. 21 saylı MUBS-yə dəyişikliklər Mərkəzin spot məzənnənin necə təxmin edilməsinin detallı tələblərini təmin etmir. Əvəzinə, onlar Mərkəzin hesablama tarixinə olan spot məzənnəni müəyyən edə biləcəyi qayda təyin edirlər. Yeni tələbləri tətbiq edəndə, müqayisəli məlumatları yeniləməyə icazə verilmir. İlkin tətbiq edilən zaman yenilənmiş məbləğlərin ehtimal olunan spot məzənnə ilə bölüşdürülməmiş mənfəətə və ya məcmu məzənnə fərqləri üzrə ehtiyata dəyişikliklərin edilməsi tələb olunur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Yeni uçot qaydaları (davamı)

Maliyyə alətlərinin ölçülməsinə və təsnifatlaşdırılmasına olunan dəyişikliklər- 9 sayılı MHBS və 7 sayılı MHBS -yə olunan dəyişikliklər (30 may 2024-cü il tarixində dərc olunub və 01 yanvar 2026-cı il tarixindən başlayan və ya sonrakı illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

30 may 2024-cü il tarixində MUBSŞ 9 sayılı MHBS və 7 sayılı MHBS-yə olunan dəyişiklikləri dərc edib:

- Bəzi maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınma və silinmə tarixlərinin aydınlaşması, elektron nağd pul köçürmə sistemi ilə ödənilən bəzi maliyyə öhdəlikləri üçün istisnadır;
- Maliyyə aktivinin yalnız əsas borc və faizlərin ödəniş şərtlərini (SPPI) qarşılandığını qiymətləndirilməsi üçün növbəti təlimatların aydınlaşması və əlavə edilməsi;
- Nağd pul axınına dəyişə biləcək müqavilə şərti olan müəyyən alətlərin yeni açıqlamalarının əlavə olunması (ətraf mühitin, Mərkəzin və dövlət hədəflərinin çatması ilə bağlı xüsusiyyətləri olan bəzi alətlər); və
- Digər ümumi gəlirlər vasitəsi ilə ədalətli dəyərle formalaşan kapital alətlərinin açıqlamalarının yenilənməsi.

18 sayılı MHBS Maliyyə hesabatlarının təqdimatı və açıqlamaları (09 aprel 2024-cü il tarixində dərc olunub və 01 yanvar 2027-ci il tarixindən başlayan və ya sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir).

Aprel 2024-cü ildə, MUBSŞ 18 sayılı MHBS-ni, əsas diqqətin mənfəət və ya zərər Hesabatındakı yeniliklərə çəkməklə maliyyə hesabatların təqdimatı və açıqlamaları haqqında yeni standartı dərc edib. 18 sayılı MHBS-də təqdim olunan əsas yeniliklərə aşağıdakılara aiddir:

- Mənfəət və ya zərər hesabatının quruluşuna;
- Mərkəzin maliyyə hesabatlarından kənarda dərc olunan müəyyən Mənfəət və ya Zərər fəaliyyət ölçüləri üçün tələb olunan açıqlamalara (rəhbərlik tərəfindən müəyyən olunan ölçülər);
- Ümumən ilkin maliyyə hesabatlarına və qeydlərinə tətbiq edilən təkmilləşdirilmiş birləşmə və bölünmə prinsiplərinə.

18 sayılı MHBS, 1 sayılı MUBS-nin bir çox prinsipləri limitli dəyişikliklərlə saxlayaraq, əvəz edəcək. 18 sayılı MHBS maliyyə hesabatlarında maddələrin tanınmasına və ölçülməsinə təsir göstərməyəcək, lakin Mərkəzin "əməliyyat mənfəəti və ya zərəri" kimi təqdim etdiyi göstəriciləri dəyişə bilər. 18 sayılı MHBS, 01 yanvar 2027-ci il və ya ondan sonra başlayan hesabat dövrləri üçün tətbiq olunacaq və müqayisəli məlumatlara da aiddir.

19 sayılı MHBS İctimai hesabatlılığı olmayan törəmə müəssisələrin açıqlanmaları (09 may 2024-cü ildə dərc olunub və 01 yanvar 2027-ci il və ya ondan sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSŞ) törəmə müəssisələr üçün yeni MHBS Mühasibat Uçotu Standartını dərc etmişdir. 19 sayılı MHBS, uyğun törəmə müəssisələrə azaldılmış açıqlanmalarla MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarını istifadə etməyə icazə verir. 19 sayılı MHBS-nin tətbiqi törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarının hazırlanması ilə bağlı xərcləri azaldacaq, eyni zamanda onların maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün məlumatların faydalılığını qoruyub saxlayacaqdır.

Öz maliyyə hesabatları üçün MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarını istifadə edən törəmə müəssisələr, onların istifadəçilərinin məlumat ehtiyacları ilə müqayisədə qeyri-mütənasib ola bilən açıqlanmalar təqdim edirlər. 19 sayılı MHBS bu problemləri aşağıdakı şəkildə həll edəcəkdir:

6. Yeni uçot qaydaları (davamı)

19 sayılı MHBS İctimai hesabatlılığı olmayan törəmə müəssisələrin açıqlanmaları (09 may 2024-cü ildə dərc olunub və 01 yanvar 2027-ci il və ya ondan sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). (davamı)

- törəmə müəssisələrə həm ana şirkətin, həm də özlərinin maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinin ehtiyaclarını təmin etmək imkanı yaratmaq üçün vahid mühasibat uçotunun tətbiqi;
- məlumatların açıqlanması tələblərinin azaldılması – MHBS 19 maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinin ehtiyaclarına daha uyğun olan məlumatları açıqlamağa imkan verəcək.

Yuxarıda əksinə təsvir edilmədikcə, yeni standartlar və izahlar Rəhbərlik tərəfindən nəzərdən keçirilir və onların Mərkəzin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməsinin gözlənilmədiyinin qənaətinə gəlinir.

Bu yeni standartların və izahların tələbləri bu maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilməmişdir. Rəhbərlik bu yeni standartların və izahların mümkün təsirini qiymətləndirmiş və onların tətbiqinin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməyini gözləmir. Bu standartlar müvafiq qüvvəyə minmə tarixlərindən etibarən tələb olunduğu kimi tətbiq ediləcəkdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqların hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və qurğular	Maşın və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Mebel və avadanlıqlar	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	1,957,419	1,206,533	367,725	42,118	3,573,795
Əlavələr	-	39,451	-	1,820	41,271
Silimlər	-	(155,631)	-	-	(155,631)
Köçürmələr	(1,777,827)	-	-	-	(1,777,827)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri (yenidən təqdim edilmiş)	179,592	1,090,353	367,725	43,938	1,681,608
Əlavələr	-	67,981	113,900	-	181,881
Silimlər	(116,994)	(142,415)	-	(8,890)	(268,299)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	62,598	1,015,919	481,625	35,048	1,595,190
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	(536,300)	(863,339)	(342,921)	(26,383)	(1,768,943)
İl üzrə köhnəlmə xərcləri	(6,155)	(8,365)	-	(1,500)	(16,020)
Silimlər	-	99,426	2,430	-	101,856
Köçürmələr	481,791	-	-	-	481,791
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri (yenidən təqdim edilmiş)	(60,664)	(772,278)	(340,491)	(27,883)	(1,201,316)
İl üzrə köhnəlmə xərcləri	(24,113)	(175,773)	(36,662)	(6,077)	(242,625)
Silimlər	22,179	141,022	-	8,160	171,361
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	(62,598)	(807,029)	(377,153)	(25,800)	(1,272,580)
Xalis qalıq dəyəri					
31 dekabr 2022-ci il	1,421,119	343,194	24,804	15,735	1,804,852
31 dekabr 2023-cü il	118,928	318,075	27,234	16,055	480,292
31 dekabr 2024-cü il	-	208,890	104,472	9,248	322,610

31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis qalıq dəyəri 1,296,036 AZN olan istifadə hüququ olan aktivlər əmlak, tikili və avadanlıqlar hesabının binalar və qurğular kategoriyasından köçürülmüşdür.

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə 850,081 AZN və 297,449 AZN məbləğlərində əmlak, tikili və avadanlıqlar tam köhnəlməyə məruz qalmışdır. 31 dekabr 2024-cü il tarixinə öhdəliklərin təminatı kimi heç bir əsas vəsait girov qoyulmamışdır (31 dekabr 2023-cü il: sıfır).

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Proqram məhsulları	Lisensiyalar	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	3,574,484	37,538	3,612,022
Əlavələr	1,558,338	37,992	1,596,330
Silinmələr	(2,956,297)	(25,624)	(2,981,921)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	2,176,525	49,906	2,226,431
Əlavələr	229,403	42,640	272,043
Silinmələr	(36,000)	-	(36,000)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	2,369,928	92,546	2,462,474
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	(1,688,718)	(4,082)	(1,692,800)
İl üzrə amortizasiya xərcləri	(33,644)	(21,956)	(55,600)
Silinmələr	1,413,604	3,090	1,416,694
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	(308,758)	(22,948)	(331,706)
İl üzrə amortizasiya xərcləri	(237,657)	(21,706)	(259,363)
Silinmələr	27,048	-	27,048
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	(519,367)	(44,654)	(564,021)
Xalis qalıq dəyəri			
31 dekabr 2022-ci il	1,885,766	33,456	1,919,222
31 dekabr 2023-cü il	1,867,767	26,958	1,894,725
31 dekabr 2024-cü il	1,850,561	47,892	1,898,453

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə 81,476 AZN və 1,984 AZN məbləğlərində qeyri-maddi aktivlər tam köhnəlməyə məruz qalmışdır.

9. İnvestisiya mülkiyyəti

İnvestisiya mülkiyyətinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və qurğular (yenidən təqdim edilmiş)
Balans dəyəri	
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	1,400,000
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	1,400,000
Silinmələr	(1,400,000)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	-

Hesabat ilində investisiya əmlakı kimi tanınmış bina təsisçinin 18 iyul 2024-cü il tarixli №27 sayılı protokolu əsasında təsisçiyə ötürülmüşdür. Ötürülmə kommersiya xarakteri daşımadığı üçün bina balansdakı ilkin dəyəri ilə balansdan çıxarılmış və Mənfəət və Zərər hesabatında hər hansı gəlir və ya zərər tanınmamışdır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. İstifadə hüququ olan aktivlər

İstifadə hüququ aktivlərinin balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	Binalar və Qurğular
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	-
Köçürmələr	1,777,827
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	1,777,827
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	1,777,827
Yığılmış köhnəlmə	
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	-
Köçürmələr	(481,791)
İl üzrə köhnəlmə xərcləri	(229,340)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	(711,131)
İl üzrə köhnəlmə xərcləri	(177,783)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	(888,914)
Xalis qalıq dəyəri	
31 dekabr 2022-ci il	-
31 dekabr 2023-cü il	1,066,696
31 dekabr 2024-cü il	888,913

Mərkəz inzibati ofisi icarəyə götürmüşdür. İcarə müqaviləsinin qalan müddəti təxminən 5 ildir (2023-cü il: 6 il).

31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis qalıq dəyəri 1,296,036 AZN olan istifadə hüququ olan aktivlər əmlak, tikili və avadanlıqlar hesabının binalar və qurğular kateqoriyasından köçürülmüşdür.

11. Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu

Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun əsas məbləği	3,499,673	3,602,073
Hesablanmış faizlər	144,254	125,078
Hesablanmış faiz zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(21,954)	-
Cəmi qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	3,727,151

Tanınmış qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu ödəniş müddəti üzrə aşağıdakı kimi təsnif edilir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Uzunmüddətli hissə	2,836,795	3,095,906
Qısamüddətli hissə	785,178	631,245
Cəmi qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	3,727,151

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu (davamı)

Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu üzrə hərəkətlər aşağıdakı kimidir:

31 dekabr 2022-ci il	514,625
Nağd dəyişikliklər	
Əsas məbləğ üzrə daxilolmalar	(502,091)
Əsas məbləğin ödənilməsi	3,601,918
Faiz məbləğin ödənilməsi	(99,107)
Nağdsız dəyişikliklər	
Hesablanmış faizlər	211,806
31 dekabr 2023-cü il	3,727,151
Nağd dəyişikliklər	
Əsas məbləğ üzrə daxilolmalar	(4,603,438)
Əsas məbləğin ödənilməsi	4,501,039
Faiz məbləğin ödənilməsi	(266,801)
Nağdsız dəyişikliklər	
Hesablanmış faizlər	285,976
Hesablanmış faiz zərərləri üzrə ehtiyat	(21,954)
31 dekabr 2024-cü il	3,621,973

31 dekabr 2024-cü və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu üzrə qalıqların kredit keyfiyyəti "Fitch" reytingləri əsasında ümumiləşdirilə bilər:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Korporativ istiqrazlar		
Reyting BB+	3,621,973	3,727,151
Cəmi qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	3,727,151

12. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Milli valyutada bank hesabları	480,054	613,585
Xarici valyutalarda bank hesabları	630,514	85,420
Cəmi bank hesablarında olan pul vəsaitləri	1,110,568	699,005
Bank depozitləri	-	107
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	699,112

Xüsusi müştərilərə məxsus hesabların istifadəsi məhdud olduğundan, pul vəsaitləri hərəkəti hesabatına daxil edilməmişdir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətsiz olduğuna görə Mərkəz pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması 22 saylı Qeyddə göstərilir.

Mərkəzin xarici valyuta riskinə məruz qalması, o cümlədən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə həssaslıq təhlili 22 saylı qeyddə açıqlanır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il (yenidən təqdim edilmiş)
Ticarət debitor borcları	912,707	404,905
Ticarət və digər debitor borc zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(521,006)	(221,014)
Cəmi ticarət debitor borcları	391,701	183,891

14. Digər cari aktivlər

Digər cari aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il (yenidən təqdim edilmiş)
ƏDV depozit hesabı	194,478	29,399
Verilmiş qısamüddətli avanslar, xarici valyuta ilə	179,546	-
Vergi və sosial ayırmalar üzrə artıq ödəmələr	97,100	142,880
Verilmiş qısamüddətli avanslar, yerli valyuta ilə	75,707	298
Əvəzləşdiriləcək ƏDV	3,240	148
Digər aktivlər	7,942	1,509
Cəmi digər cari aktivlər	558,013	174,234

15. Nizamnamə kapitalı

(a) Nizamnamə kapitalı

Mərkəzin qeydə alınmış nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2024-cü il tarixinə 1,300,000 AZN-ə bərabər olmuşdur (31 dekabr 2023-cü il: 2,700,000 AZN).

31 iyul 2024-cü ildə Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Bülbül prospekti 27 ünvanında yerləşən və dövlət mülkiyyətində olan ilkin dəyəri 1,400,000 AZN təşkil edən Mərkəzə məxsus investisiya əmlakı olan bina təsisçinin rəsmi qərarına əsasən təsisçiyə ötürülmüşdür. Ötürülmə əməliyyatı təsisçinin 18 iyul 2024-cü il tarixli, №27 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmiş və həmin protokola əsasən əməliyyat kommersiya xarakteri daşımamış, tərəflər arasında qiymət və ya kompensasiya müəyyən edilməmiş və kapitalın bərpasına ehtiyac olmadığı qeyd edilmişdir.

Təsisçinin əməliyyatı onun sahib funksiyasında həyata keçirdiyi nəzərə alınaraq bina mənfəət və zərər hesabatında deyil, birbaşa kapitalda tanınmışdır.

Kapitalın idarə edilməsi

Mərkəzin kapitalın idarə olunmasına dair rəsmi siyasəti olmadığından rəhbərlik Mərkəzin əməliyyat və strateji tələbatlarını ödəmək üçün və bazar iştirakçılarının əminliyini saxlamaq üçün kifayət qədər kapital bazasını qoruyub saxlamağa çalışır. Buna pul vəsaitlərinin səmərəli idarə edilməsi, Mərkəzin gəlirləri və mənfəətinin davamlı monitorinqi və Mərkəzin əməliyyat üzrə pul axınları ilə maliyyələşdirilən uzunmüddətli investisiya planları ilə nail olunur. Bu tədbirlər sayəsində Mərkəz mənfəətin davamlı artımına nail olmağa çalışır.

16. İcarə öhdəlikləri

Mərkəz 06 avqust 2019-cu il tarixində inzibati ofisin icarəsi ilə bağlı icarə müqaviləsi bağlamışdır. Müqavilə üzrə icarə öhdəliyinin hesablanması 2020-ci ilin yanvar ayından etibarən aparılmalı olsa da, müqavilə üzrə öhdəliklər müqavilə imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

16. İcarə öhdəlikləri (davamı)

İcarə öhdəliklərinin dövrün əvvəli və dövrün sonu məbləğlərinin maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan müvafiq nağd və qeyri-nağd pul dəyişiklikləri aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

	Binalar və qurğular
01 yanvar 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	1,329,880
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərci	137,018
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərcin ödənilməsi	(137,018)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənilməsi	(132,151)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə balans dəyəri	1,197,729
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərci	119,412
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərcin ödənilməsi	(119,412)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənilməsi	(152,101)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə balans dəyəri	1,045,628

31 dekabr 2024-cü il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Gələcək minimum icarə ödənişləri	271,512	1,086,048	1,357,560
Maliyyə xərcləri	(104,765)	(207,167)	(311,932)
Xalis dəyər	166,747	878,881	1,045,628

31 dekabr 2023-cü il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Gələcək minimum icarə ödənişləri	273,857	1,357,560	1,631,417
Maliyyə xərcləri	(121,756)	(311,932)	(433,688)
Xalis dəyər	152,101	1,045,628	1,197,729

Tanınmış icarə öhdəlikləri ödəniş müddəti üzrə aşağıdakı kimi təsnif edilir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Qısamüddətli hissə	166,747	152,101
Uzunmüddətli hissə	878,881	1,045,628
Cəmi icarə öhdəlikləri	1,045,628	1,197,729

17. Digər cari öhdəliklər

Digər cari öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Təxirə salınmış gəlirlər	1,003,301	1,217,455
İstifadə olunmamış məzuniyyət üzrə öhdəliklər	132,881	78,058
İşçilərə olan öhdəliklər	84,411	-
Alınmış avanslar	35,884	23,641
Cəmi digər cari öhdəliklər	1,256,477	1,319,154

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Əməliyyat gəlirləri

Əməliyyat gəlirləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə
Reyestr və saxlama xidmətləri	2,398,835	2,451,788
Sərəncamçı xidmətləri	1,481,836	1,397,282
Qiymətli kağızlar üzrə əqdlərin qeydiyyatı	716,788	697,733
İnvestorlara göstərilmiş digər xidmətlər	361,252	30,933
Korporativ xidmətlər	111,905	69,511
Fiziki saxlanma xidmətləri	67,034	72,792
İnvestisiya şirkətləri üzrə üzvlük haqqı	32,203	30,318
Depo hesabların açılması	18,908	8,800
Cəmi əməliyyat gəlirləri	5,188,761	4,759,157

19. Əməliyyat xərcləri

Əməliyyat xərcləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə (yenidən təqdim edilmiş)
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər (əmək haqqları)	(3,132,819)	(2,026,071)
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	(679,771)	(300,960)
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər (sosial sığorta haqqları)	(667,383)	(490,218)
Proqram təminatı ilə bağlı xərclər	(154,359)	(125,635)
Peşəkar xidmətlər üzrə xərclər	(110,579)	(216,260)
İstifadə edilməmiş məzuniyyət ehtiyatı üzrə xərclər	(54,823)	(78,058)
Rabitə xərcləri	(52,161)	(40,369)
Bank xərcləri	(33,279)	(32,791)
Üzvlük haqqı	(26,404)	(15,324)
Ofis xərcləri	(25,492)	(29,142)
Sığorta xərcləri	(22,724)	(12,987)
Mühafizə xidmətləri	(20,773)	(9,437)
Kommunal xərclər	(12,692)	(12,993)
Biznes səyahəti xərcləri	(9,698)	(11,820)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(5,072)	(11,029)
Digər xərclər	(22,417)	(203,472)
Cəmi əməliyyat xərcləri	(5,030,446)	(3,616,566)

20. Xalis digər gəlirlər/ (xərclər)

Digər gəlirlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə (yenidən təqdim edilmiş)
Sair gəlirlər	730,610	196,218
Əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	(96,938)	(53,775)
Qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər	(8,952)	(1,565,227)
Cəmi xalis digər gəlirlər/ (xərclər)	624,720	(1,422,784)

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan ilin sair gəlirləri əvvəlki vergi dövrləri üzrə artıq ödənilmiş mənfəət vergisinin 2024-cü ildə Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq büdcədən geri qaytarılması nəticəsində yaranmışdır. Geri qaytarılan məbləğ bu hesabat dövrünün gəliri kimi tanınmışdır.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Xalis maliyyə gəlirləri

Xalis maliyyə gəlirləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə (yenidən təqdim edilmiş)
Qiyəmətli kağızlar üzrə faiz gəlirləri	285,976	211,806
Depozitlər üzrə faiz gəlirləri	-	15,927
Cəmi maliyyə gəlirləri	285,976	227,733
Maliyyə icarəsi üzrə faiz xərcləri	(119,412)	(137,018)
Cəmi maliyyə xərcləri	(119,412)	(137,018)
Xalis maliyyə gəlirləri	166,564	90,715

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Öz fəaliyyətində Müəssisə müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Müəssisənin fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Müəssisənin hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Müəssisə əsasən əməliyyat və bazar risklərinə məruz qalır. Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühtidə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Müəssisə strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

Risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyəti Müşahidə Şurası daşısa da, risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Mərkəzdə ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Mərkəzdə risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Mərkəzin prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Mərkəzi Bankın Audit Komitəsinə hesabat verir.

a) Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, fırladaqçılığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir.

Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Müəssisə bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Müəssisə bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili audiddən istifadə daxildir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Daxili audit (davamı)

b) Valyuta riski

Mərkəz beynəlxalq iqtisadi əlaqələrə sahibdir və ona görə də, xarici valyuta kurslarının (əsasən, ABŞ dollar, Avro, Böyük Britaniya funt sterlini, Rus rublu və s.) dəyişməsindən valyuta risklərinə meyillidir. Gələcək kommersiya sövdələşmələri, tanınmış aktivlər və öhdəliklər, həmçinin xarici şirkətlərə netto- investisiyalara münasibətdə mübadilə kurslarının dəyişməsi riski mövcuddur.

c) Qiymət riski

Qiymətlər Mərkəzin yuxarı idarəetmə orqanının təsdiq etdiyi tarif cədvəlinə əsasən formalaşır. Tarif cədvəli iqtisadiyyata təsir edən mövcud amillər nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

d) Kredit riski

Mərkəz əhəmiyyətli kredit risklərinə mübtəla deyildir. Şirkətdə etibarlı kredit tarixinə məxsus olan alıcıların ödəmə qabiliyyətli olmasına inamı təmin edən prosedurlar işlənmişdir. Törəmə alətlərlə sövdələşmələr və pul əməliyyatları yalnız yüksək ödəmə qabiliyyəti olan maliyyə institutları üçün kredit riskini məhdudlaşdıran prosedurlar işlənmişdir.

e) Likvidlik riski

Likvidlik riskinin ehtiyatkarlıqla idarə edilməsi pul vəsaitləri və dövriyyədə olan qiymətli kağızların kifayət qədər həcmnin saxlanması, açılmış kredit xəttləri vasitəsilə adekvat maliyyələşmə imkanlarını və ortaya çıxma biləcək disbalans hallarında operativ idarəetmə imkanlarını nəzərdə tutur. Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixi çatanda Mərkəzin ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Likvidlik riskinin idarə edilməsi, həmçinin likvid aktivlərin müəyyən edilməsi və investisiya müddətində valyuta aktivlərinin minimal likvidlik limitlərinin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

f) Faiz dərəcəsinin dəyişməsinin pul vəsaitləri axınına təsiri riski

Mərkəz faiz gəliri gətirən əhəmiyyətli məbləğdə aktivlərə malik olmadığından, mənfəət və pul vəsaitlərinin əməliyyat axınları , əsasən bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsindən asılı deyildir.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq əməliyyatları

Törəmə maliyyə alətləri müvafiq sövdələşmələrin (kontraktların) bağlanma tarixinə ilkin balans dəyəri ilə uçuca alınır: sonradan ədalətli dəyəri yenidən qiymətləndirmə tələb edilir. Bu qaydada müəyyən edilmiş gəlirlər və zərərlər maliyyə alətlərinin hedcinq ələti kimi təsnifləşdirilməsindən asılıdır.

Ədalətli dəyərin hedcinqləşdirilməsi

Mərkəz tərəfindən pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi ələti kimi təsnifləşdirilən törəmə alətlərin ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda hedcinqləşmə riskinə aid olan hedcinqləşdirilən maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi ilə birlikdə əks etdirilir.

Pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi

Mərkəz tərəfindən pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi ələti kimi təsnifləşdirilən törəmə alətlərin ədalətli dəyərinin dəyişməsinin effektiv hissəsi kapitalın tərkibində tanınır (bu dəyişmənin effektiv olmayan hissəsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir).

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq əməliyyatları (davamı)

Xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçuotu tətbiq edilməyən törəmə alətlər

Bir sıra maliyyə alətləri xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçuotu qaydalarına aid edilmir. Hedcinqləşdirmə əməliyyatları tətbiq edilməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi birbaşa mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Mərkəzin fəaliyyəti üçün risklərin idarə olunması Mərkəz əməliyyatlarının mühüm elementini təşkil edir. Mərkəzin əməliyyatlarına təsir göstərəcək əsas risklər aşağıdakılardan ibarətdir:

- Kredit riski;
- Likvidlik riski;
- Bazar riski.

Mərkəz daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit riski, bazar riski, coğrafi risklər, valyuta riski, likvidlik riski və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirir.

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin uyğun gəlməməsi riski olaraq müəyyən edilir. Mərkəzin likvidlik riskinin idarə edilməsi likvid aktivlər üzrə öhdəliklərin ödəmə müddətində yerinə yetirilməsinin nəzərə alınmasını, müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrindən istifadənin təmin edilməsini, maliyyələşdirmə ilə bağlı problemlərin yaranacağı təqdirdə normativ tələblərə qarşı maliyyələşdirmə öhdəlik planlarının saxlanması və balansın likvidlik əmsalının monitorinqinin aparılmasını tələb edir.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərinin likvidlik riski aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 12 aya qədər	1 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	-	-	-	1,110,568
Ticarət debitor borcları	215,084	139,572	37,045	-	391,701
Qiyətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	13,707	196,723	574,748	2,836,795	3,621,973
Cəmi maliyyə aktivləri	1,339,359	336,295	611,793	2,836,795	5,124,242
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	13,221	26,801	126,725	878,881	1,045,628
Ticarət və digər kreditor borcları	-	40,962	-	-	40,962
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	13,221	67,763	126,725	878,881	1,086,590
Xalis mövqe	1,326,138	268,532	485,068	1,957,914	4,037,652
Məcmu likvidlik boşluğu	1,326,138	1,594,670	2,079,738	4,037,652	

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərinin likvidlik riski aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 12 aya qədər	1 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	699,112	-	-	699,112
Ticarət debitor borcları	183,891	-	-	-	183,891
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	-	-	631,245	3,095,906	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	183,891	699,112	631,245	3,095,906	4,610,154
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	152,101	1,045,628	1,197,729
Ticarət və digər kreditör borcları	1,994	-	-	-	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,994	-	152,101	1,045,628	1,199,723
Xalis məvqə	181,897	699,112	479,144	2,050,278	3,410,431
Məcmu likvidlik boşluğu	181,897	881,009	1,360,153	3,410,431	

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyəri	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyəri
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	1,110,568	699,112	699,112
Ticarət debitor borcları	391,700	391,700	183,891	183,891
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	3,621,973	3,727,151	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	5,124,241	5,124,241	4,610,154	4,610,154
İcarə öhdəliyi	1,045,628	1,045,628	1,197,729	1,197,729
Ticarət və digər kreditör borcları	40,962	40,962	1,994	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,086,590	1,086,590	1,199,723	1,199,723

31 dekabr 2024-cü il tarixinə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyəri	Cəmi qalıq dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	-	-	1,110,568	1,110,568
Ticarət debitor borcları	-	-	391,701	391,701	391,701
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	-	-	3,621,973	3,621,973
Cəmi maliyyə aktivləri	4,732,541	-	391,700	5,124,242	5,124,242
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	1,045,628	1,045,628	1,045,628
Ticarət və digər kreditör borcları	-	-	40,962	40,962	40,962
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,086,590	1,086,590	1,086,590

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq əməliyyatları (davamı)

Xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçotu tətbiq edilməyən törəmə alətlər

Bir sıra maliyyə alətləri xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçotu qaydalarına aid edilmir. Hedcinqləşdirmə əməliyyatları tətbiq edilməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi birbaşa mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Mərkəzin fəaliyyəti üçün risklərin idarə olunması Mərkəz əməliyyatlarının mühüm elementini təşkil edir. Mərkəzin əməliyyatlarına təsir göstərəcək əsas risklər aşağıdakılardan ibarətdir:

- Kredit riski;
- Likvidlik riski;
- Bazar riski.

Mərkəz daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit riski, bazar riski, coğrafi risklər, valyuta riski, likvidlik riski və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirir.

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin uyğun gəlməməsi riski olaraq müəyyənləşdirilir. Mərkəzin likvidlik riskinin idarə edilməsi likvid aktivlər üzrə öhdəliklərin ödəmə müddətində yerinə yetirilməsinin nəzərə alınmasını, müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrindən istifadənin təmin edilməsini, maliyyələşdirmə ilə bağlı problemlərin yaranacağı təqdirdə normativ tələblərə qarşı maliyyələşdirmə öhdəlik planlarının saxlanması və balansın likvidlik əmsalının monitorinqinin aparılmasını tələb edir.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərinin likvidlik riski aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 12 aya qədər	1 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	-	-	-	1,110,568
Ticarət debitor borcları	215,084	139,572	37,045	-	391,701
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	13,707	196,723	574,748	2,836,795	3,621,973
Cəmi maliyyə aktivləri	1,339,359	336,295	611,793	2,836,795	5,124,242
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	13,221	26,801	126,725	878,881	1,045,628
Ticarət və digər kreditör borcları	-	40,962	-	-	40,962
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	13,221	67,763	126,725	878,881	1,086,590
Xalis mövqe	1,326,138	268,532	485,068	1,957,914	4,037,652
Məcmu likvidlik boşluğu	1,326,138	1,594,670	2,079,738	4,037,652	

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərinin likvidlik riski aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 12 aya qədər	1 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	699,112	-	-	699,112
Ticarət debitor borcları	183,891	-	-	-	183,891
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	-	-	631,245	3,095,906	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	183,891	699,112	631,245	3,095,906	4,610,154
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	152,101	1,045,628	1,197,729
Ticarət və digər kreditor borcları	1,994	-	-	-	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,994	-	152,101	1,045,628	1,199,723
Xalis mövqe	181,897	699,112	479,144	2,050,278	3,410,431
Məcmu likvidlik boşluğu	181,897	881,009	1,360,153	3,410,431	

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyəri	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyəri
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	1,110,568	699,112	699,112
Ticarət debitor borcları	391,700	391,700	183,891	183,891
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	3,621,973	3,727,151	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	5,124,241	5,124,241	4,610,154	4,610,154
İcarə öhdəliyi	1,045,628	1,045,628	1,197,729	1,197,729
Ticarət və digər kreditor borcları	40,962	40,962	1,994	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,086,590	1,086,590	1,199,723	1,199,723

31 dekabr 2024-cü il tarixinə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyəri	Cəmi qalıq dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,110,568	-	-	1,110,568	1,110,568
Ticarət debitor borcları	-	-	391,701	391,701	391,701
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	-	-	3,621,973	3,621,973
Cəmi maliyyə aktivləri	4,732,541	-	391,700	5,124,242	5,124,242
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	1,045,628	1,045,628	1,045,628
Ticarət və digər kreditor borcları	-	-	40,962	40,962	40,962
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,086,590	1,086,590	1,086,590

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyəri	Cəmi qalıq dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	699,112	-	-	699,112	699,112
Ticarət debitor borcları	-	-	183,891	183,891	183,891
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,727,151	-	-	3,727,151	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	4,426,263	-	183,891	4,610,154	4,610,154
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	1,197,729	1,197,729	1,197,729
Ticarət və digər kreditor borcları	-	-	1,994	1,994	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,199,723	1,199,723	1,199,723

Bazar riski

Mərkəz bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda müəyyən edilmiş limitdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısı alınır. Qəbul edilmiş normalar ilə uzunmüddətli borcların bazar dəyəri onların daşınan dəyərilə dəyişə bilər.

Hər hansı bir təhlillər pensiya və digər post-pensiya öhdəlikləri, müddəaları balans dəyəri və qeyri-maliyyə aktivlərinin və xarici əməliyyatların öhdəlikləri üzrə bazar parametrlərində hərəkətlərin təsirini istisna edir.

Aşağıdakı fikirlər həssaslıq analizlərini hesablayarkən edilmişdir:

- Mühasibat balansı həssaslığı yalnız törəmələrə və satış üçün mümkün olan borc alətlərilə əlaqədardır.
- Gəlir bəyanatının həssaslığı il ərzində faiz gəlirlərində qəbul edilən faiz dərəcələrinin dəyişməsinin, 31 dekabr 2024-cü ilə qalmış qeyri-ticarət maliyyə aktiv və öhdəliklərinin və hedcinq alətlərinin effektividir.
- 31 dekabr 2024-cü il tarixinə kapitalın həssaslığı, satış üçün mümkün olan maliyyə aktivlərinin yenidən hesablanması, hər hansı hedcinq birləşməsi və mübadilələrin nəğd pul hərəkətinin hedcinqi kimi müəyyən edilməsi və faiz dərəcələrində qəbul edilən dəyişikliklər əsasında hesablanır. Kapitalın həssaslığı, vaxtı çatmış aktiv və mübadilə əsasında analiz edilir.

Aşağıdakı cədvəl, Mərkəzin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə alətlərinin xarici valyuta riskini əks etdirir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Türk lirəsi	31 dekabr 2024-cü il
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	480,054	120,917	508,889	709	1,110,568
Ticarət debitor borcları	391,701	-	-	-	391,701
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,621,973	-	-	-	3,621,973
Cəmi maliyyə aktivləri	4,493,728	120,917	508,889	709	5,124,242
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	1,045,628	-	-	-	1,045,628
Ticarət və digər kreditor borcları	40,962	-	-	-	40,962
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,086,590	-	-	-	1,086,590
Xalis mövqe	3,407,138	120,917	508,889	709	4,037,652

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

Aşağıdakı cədvəl, Mərkəzin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə alətlərinin xarici valyuta riskini əks etdirir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Türk lirası	31 dekabr 2023-cü il
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	613,692	78,495	6,356	569	699,112
Ticarət debitor borcları	183,891	-	-	-	183,891
Qiyəməli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşu	3,727,151	-	-	-	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	4,524,784	78,495	6,356	569	4,610,154
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	1,197,729	-	-	-	1,197,729
Ticarət və digər kreditor borcları	1,994	-	-	-	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,199,723	-	-	-	1,199,723
Xalis mövqe	3,325,011	78,495	6,356	569	3,410,431

Xarici valyuta riski

Mərkəz Azərbaycan Manatı (AZN) olan öz əməliyyat valyutasından başqa digər valyutalarla ifadə olunan alış prosesində valyuta riskinə məruz qalır. Bu əməliyyatların aparıldığı valyuta əsasən avro, ABŞ dolları və Türk lirasidir.

Xarici valyutalarda ifadə olunmuş sair pul aktivləri və öhdəlikləri ilə münasibətdə Mərkəzin siyasəti qısamüddətli tarazsızlığı aradan qaldırmaq zəruri olduqda, xarici valyutaları almaq və ya satmaqla riskə xalis məruz qalmanı münasib səviyyədə saxlamaqdan ibarətdir.

Xarici valyuta riskinə olan həssaslıq

Aşağıdakı cədvəl Mərkəzin müvafiq xarici valyutasının Azərbaycan manatına nisbətən məzənnəsində 10%-lik artım və ya azalmasına həssaslığını təhlil edir. 10% rəhbərlik tərəfindən xarici valyuta risklərini təhlil edərkən daxili risk hesabatlarında istifadə olunan həssaslıq dərəcəsidir və xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin Mərkəzə təsirini təhlil edərkən rəhbərlik tərəfindən istifadə olunur. Həssaslıq təhlili xarici valyutada olan monetar aktiv və öhdəliklərin hesabat tarixinə qalıq dəyərindən istifadə edir və bu dəyəri məzənnədəki 10%-lik dəyişiklik üçün uyğunlaşdırır. Həssaslıq təhlilinə əlaqəli tərfirlərlə bağlı məbləğlər daxildir.

	31 dekabr 2024-cü il tarixinə		31 dekabr 2024-cü il tarixinə		31 dekabr 2024-cü il tarixinə	
	USD/AZN +10%	USD/AZN -10%	EUR/AZN +10%	EUR/AZN -10%	TL/AZN +10%	TL/AZN -10%
Vergidən əvvəl mənfəətə xalis	12,092	(12,092)	50,889	(50,889)	71	(71)
	31 dekabr 2023-cü il tarixinə		31 dekabr 2023-cü il tarixinə		31 dekabr 2023-cü il tarixinə	
	USD/AZN +10%	USD/AZN -10%	EUR/AZN +10%	EUR/AZN -10%	TL/AZN +10%	TL/AZN -10%
Vergidən əvvəl mənfəətə xalis	7,850	(7,850)	636	(636)	57	(57)

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə kontragent müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə, Mərkəzin maliyyə zərərinə məruz qalması riskidir və əsasən Mərkəzin müştərilərdən alınacaq debitor borclarından, əlaqəli tərəflərə verilmiş qismüddətli kreditlərdən və pul və pul vəsaitlərindən yaranır.

Mərkəzin kredit riski konsentrasiyası üçün potensial müzakirə mövzusu olan maliyyə aktivləri pul və debitor borclarından ibarətdir. Mərkəzin pul depozitləri mötəbər maliyyə idarələrində yerləşdirilmişdir.

Riskin maksimal həddi

Mərkəzin məruz qaldığı maksimal kredit riski fərdi risklərdən və ümumi iqtisadiyyatın daşdığı risklərdən asılı olaraq əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir.

Coğrafi konsentrasiya

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərin coğrafi konsentrasiyası Azərbaycan Respublikası olmuşdur.

23. Şərti öhdəliklər

a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir və dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş sığortalamanın bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Mərkəzin öz tikililəri, qurğu və avadanlıqları, biznes fəaliyyətinin kəsilməsi və ya Mərkəzə məxsus əmlakda və ya onun əməliyyatları ilə bağlı baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlaka və ya ətraf mühitə zərərin vurulması ilə əlaqədar üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Mərkəz adekvat sığorta təminatını əldə edəne qədər, müəyyən aktivlərin itirilməsi və ya məhv olmasının Mərkəzin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə ciddi mənfi zərbə vuracağı riski mövcuddur.

b) Məhkəmə iddiası

Mərkəz maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir edə bilən heç bir məhkəmə iddiasında iştirak etməmişdir.

c) Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi şərh və düzəlişlərin fərqlənməsinə əsas verə bilər. Bundan əlavə, rəhbərliyin vergi qanunvericiliyi haqqında şərhləri vergi orqanlarının şərhlərindən fərqlənə bilər, bu da vergi orqanlarının səlahiyyətli nümayəndələri tərəfindən əməliyyatlara etiraz edilməsi ilə nəticələnə bilər. Mərkəz bütün vergi ödənişlərinin icra olunduğunu hesab edir və bu səbəbdən, maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat nəzərdə tutmamışdır. Azərbaycan vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər.

24. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflər BMUS 24 “Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər” standartında müəyyən edilir. Tərəflər, ümumiyyətlə, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etdikdə, ümumi nəzarəti altında olduqda və ya maliyyə və əməliyyat qərarlarının qəbulunda digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərdikdə və ya birgə nəzarət olduqda əlaqəli tərəf hesab olunur. Hər bir əlaqəli tərəf ilə bağlı münasibətləri nəzərdən keçirərkən əsas diqqət sadəcə hüquqi formaya deyil, əsasən bu münasibətlərin məzmununa yönəldilir. Mərkəzin bilavasitə təsisçisi və son nəzarətedici tərəfi Azərbaycan Hökumətidir.

Mərkəz dövlət ilə əlaqəsi olan müəssisələr üçün açıqlama tələb ilə bağlı BMUS 24 “Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər” standartının 25-ci bəndində qeyd olunan azad olunma imkanından istifadə etmişdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

Hesabat verən müəssisə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və öhdəliklər, o cümlədən qalıqlar ilə bağlı BMUS 24 “Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər” standartının 18-ci maddəsində qeyd olunmuş açıqlama tələblərindən azad edilir:

- (a) hesabat verən müəssisənin üzərində birgə nəzarət və ya əhəmiyyətli nəzarət təsirinə sahib olan hökumət; və
- (b) hesabat verən müəssisə və başqa müəssisə üzərində həmin dövlətin nəzarəti və ya birgə nəzarəti və ya əhəmiyyətli təsiri olduğu üçün əlaqəli olduğu başqa bir müəssisə.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərində başa çatan illər ərzində rəhbərliyin əsas işçilərinin mükafatlandırılmasına müvafiq olaraq ümumi dəyəri 590,064 AZN və 463,451 AZN təşkil edən, əməkhaqları, fərqləndirmə mükafatları, bonuslar, sosial sığorta ayırımları və digər qısamüddətli ödəmələr daxil edilmişdir.

25. Əvvəlki illərdə olan səhvlərin yenidən təqdimatı və yenidən təsnifatı

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatları hazırlanarkən Mərkəz müəyyən etmişdir ki, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə müəyyən təqdim olunma və təsnifat səhvləri olmuşdur. Bu səhvi düzəltmək üçün Mərkəz 31 dekabr 2023-cü il tarixinə və bu tarixdə başa çatan il üzrə müqayisəli məlumatı yenidən təqdim olunmasını etmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata təsir (hər maddə artım/ (azalma)):

Qeydlər	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən təqdimatların/ təsnifləşdirilmələrin təsiri		Yenidən təqdim edilmiş
Aktivlər				
Uzunmüddətli aktivlər				
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	d,e	499,976	(19,684)	480,292
İnvestisiya mülkiyyəti	d,f	429,345	970,655	1,400,000
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		6,986,648	950,971	7,937,619
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları	a	1,509	(1,509)	-
Ticarət debitor borcları	b,g	-	183,891	183,891
Digər cari aktivlər	a,b	577,630	(403,396)	174,234
Cəmi cari aktivlər		2,023,783	(221,014)	1,802,769
Cəmi aktivlər		9,010,431	729,957	9,740,388
Kapital və öhdəliklər				
Kapital				
Kapital ehtiyatları	c	3,510,041	(3,510,041)	-
Bölüşdürülməmiş mənfəət	c,e,f,g	281,513	4,239,998	4,521,511
Cəmi kapital		6,491,554	729,957	7,221,511
Cəmi kapital və öhdəliklər		9,010,431	729,957	9,740,388

- a) Məbləği 1,509 AZN olan digər aktivlər mal-material ehtiyatlarından digər cari aktivlərə yenidən təsnif edilmişdir.
- b) Məbləği 404,905 AZN olan ticarət debitor borcları digər cari aktivlərdən Ticarət debitor borclarına yenidən təsnif edilmişdir.
- c) Məbləği 3,510,041 AZN olan keçmiş illərin bölüşdürülməmiş mənfəəti kapital ehtiyatlarından bölüşdürülməmiş mənfəətə yenidən təsnif edilmişdir.
- d) Məbləği 353,599 AZN olan investisiya mülkiyyətinin ilkin dəyəri əmlak, tikili və avadanlıqlardan investisiya mülkiyyətinə yenidən təsnif edilmişdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ

MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Əvvəlki illərdə olan səhvlərin yenidən təqdimatı və təsnifatı (davamı)

- e) Məbləği 333,915 AZN olan investisiya mülkiyyətinin hesablanmış köhnəmə xərcləri əmlak, tikili və avadanlıqlardan bölüşdürülməmiş mənfəətə yenidən təsnif edilmişdir.
- f) 2024-cü ildə rəhbərlik müəyyən etmişdir ki, Mərkəzin balansında uçota alınmış investisiya əmlakı üzrə əvvəlki dövrlərdə tanınmış amortizasiya düzgün tətbiq edilməmişdir. Həmin aktiv faktiki olaraq Ana müəssisə tərəfindən istifadə və idarə olunmuş, Mərkəz isə həmin dövrlərdə aktivdən əldə olunan iqtisadi faydaları istehlak etməmişdir. Buna görə əvvəlki dövrlərdə tanınmış amortizasiya Mərkəzin iqtisadi faydaların istehlak modelini əks etdirməmiş və uçot prinsiplərinin düzgün tətbiq edilməməsi kimi qiymətləndirilmişdir. BMS 8 standartına uyğun olaraq yığılmış amortizasiya geri çevrilmiş və müqayisəli məlumatlar yenidən təqdim edilmişdir.
- g) Məbləği 221,014 AZN olan ticarət debitor borcları üzrə hesablanmış maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərəri xərci yenidən təqdim edilmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatə təsir (mənfəətdə artım/ (azalma)):

Qeydlər	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən təqdimatların/ təsnifləşdirilmələrin təsiri	Yenidən təqdim edilmiş
İşçi heyəti üzrə xərclər (əmək haqqları)	h (2,026,070)	2,026,070	-
İşçi heyəti üzrə xərclər-sosial sığorta ayırmaları	h (490,217)	490,217	-
Amortizasiya və köhnəmə xərcləri	h (415,114)	415,114	-
Peşəkar xidmət haqları	h (216,912)	216,912	-
İstifadə olunmamış məzuniyyət ehtiyatı üzrə xərclər	h (78,058)	78,058	-
Sığorta xərcləri	h (12,988)	12,988	-
Sair inzibati xərclər	h (496,400)	496,400	-
Digər xərclər	h,i (1,548,475)	1,548,475	-
Digər gəlirlər	i 196,218	(196,218)	-
Əməliyyat xərcləri	h -	(3,616,566)	(3,616,566)
Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərəri xərci	g -	(221,014)	(221,014)
Xalis maliyyə gəlirləri	h 128,950	(38,235)	90,715
Xalis digər gəlirlər/ (xərclər)	i,j -	(1,422,784)	(1,422,784)
Yenidən qiymətləndirmədən gəlir	k 130,476	(130,476)	-
Vergidən əvvəlki zərər	(69,433)	(341,059)	(410,492)

- h) Məbləğləri 2,026,070 AZN olan işçi heyəti üzrə xərclər (əmək haqqları), 490,217 AZN olan işçi heyəti üzrə xərclər-sosial sığorta ayırmaları, 415,114 AZN olan amortizasiya və köhnəmə xərcləri, 216,912 AZN olan peşəkar xidmət haqları, 78,058 AZN olan istifadə olunmamış məzuniyyət ehtiyatı üzrə xərclər, 12,988 AZN olan sığorta xərcləri, 496,400 AZN olan sair inzibati xərclər, 38,235 AZN olan xalis maliyyə gəlirləri və 70,527 AZN olan digər xərclər əməliyyat xərclərinə yenidən təsnif edilmişdir.
- i) Məbləğləri 53,775 AZN olan əsas vəsaitlərin silinməsi üzrə zərər və 1,565,227 AZN olan qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər digər xərclərdən xalis digər gəlirlər/ (xərclər)-ə yenidən təsnif edilmişdir.
- j) Məbləğləri 196,218 AZN olan IT xidməti üzrə gəlirlər xalis digər gəlirlər/ (xərclər)-ə yenidən təsnif edilmişdir.
- k) Məbləği 130,476 AZN olan investisiya mülkiyyətinin alınması yenidən qiymətləndirmə keçmiş illərin bölüşdürülməmiş mənfəətə yenidən təsnif edilmişdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ
31 DEKABR 2024-CÜ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Əvvəlki illərdə olan səhvlərin yenidən təqdimatı və təsnifatı (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə pul vəsaitlərin hərəkəti haqqında hesabatə təsir (mənfəətdə artım/ (azalma)):

	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən təqdimatların/ təsnifləşdirilmə lərin təsiri	Yenidən təqdim edilmiş
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Vergidən əvvəlki zərər	(69,433)	(341,059)	(410,492)
Qeyri-pul maddələri üzrə düzəlişlər:			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlmə xərcləri	130,174	(114,154)	16,020
Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərəri xərci	-	221,014	221,014
Nəqd depozit üzrə faiz gəliri	-	(15,927)	(15,927)
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun faiz gəliri	-	(211,806)	(211,806)
İcarə öhdəlikləri üzrə maliyyə xərci	-	137,018	137,018
Maliyyə xərcləri	148,259	(148,259)	-
Maliyyə gəlirləri	(274,864)	274,864	-
Xarici valyuta mübadiləsi üzrə xalis zərər	-	546	546
Yenidən qiymətləndirmədən gəlir	(130,476)	130,476	-
Digər qeyri-monetar gəlirlər	24,205	75,558	99,763
Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri vəsaitlərinin hərəkəti	1,809,865	8,271	1,818,136
Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklər			
Ticarət debitor borcları	-	(404,905)	(404,905)
Mal-material ehtiyatları	(1,509)	1,509	-
Digər öhdəliklər	(473,891)	444,298	(29,593)
Digər aktivlər	110,462	1,580,018	1,690,480
Ticarət və digər kreditor borcları	(2,457,980)	2,459,974	1,994
Vergidən və faizdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri	(1,013,053)	4,089,165	3,076,112
Ödənilmiş mənfəət vergisi	(157,617)	157,617	-
İcarə öhdəliyi üzrə ödənilən faiz	-	(137,018)	(137,018)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri	(1,170,670)	4,109,764	2,939,094
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitləri			
Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması	(41,281)	10	(41,271)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	(438,917)	(1,157,413)	(1,596,330)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə əldə edilən faizlər	-	38,393	38,393
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşundan əldə edilən faizlər	-	99,107	99,107
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun əsas hissəsinin daxilolmaları	-	502,091	502,091
Qiymətli kağızlar üzrə investisiya qoyuluşunun əsas hissəsinin geri ödənilməsi	-	(3,601,918)	(3,601,918)
İnvestisiya fəaliyyətinə istifadə olunan xalis pul vəsaitləri	(480,198)	(4,119,730)	(4,599,928)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitləri			
Qiymətli kağızlar üzrə faiz daxilolmaları	99,107	(99,107)	-
Depozit üzrə faiz daxilolmaları	38,393	(38,393)	-
Digər maliyyə xərcləri üzrə xaricəlmələr	(7,967)	7,967	-
İcarə öhdəliyinin əsas məbləğinin ödənilməsi	(271,512)	139,361	(132,151)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətində istifadə olunan xalis pul vəsaitləri	(141,979)	9,828	(132,151)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə məzənnə fərqi	(684)	138	(546)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitləri ekvivalentləri üzrə xalis azalma	(1,793,531)	-	(1,793,531)

26. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində 128,110 AZN dəyərində əmlak, tikili və avadanlıqlar alınmışdır. 06 fevral 2025-ci il tarixində tam köhnəlməyə məruz qalmış ilkin dəyəri 259.637,96 AZN olan əmlak, tikili və avadanlıqlar Mərkəzin balansından silinərək, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının balansına köçürülmüşdür.